

Handledning för sociala komplexitetsnivåer

Det här dokumentet är en handledning för arbetet med sociala komplexitetsnivåer i detaljplaneprocessen. I texten samlas stöd för bedömning av nivå utifrån ett urval av exempelplaner och information om lämpliga metodval för respektive nivå. Sammanställningen är tänkt att fungera som inspiration och kunskapsunderlag i det fortsatta arbetet med sociala konsekvensanalyser (SKA) och barnkonsekvensanalyser (BKA) i den fysiska planeringen.

De sociala komplexitetsnivåerna är inget statistiskt verktyg eller regelverk, utan bygger på handläggarens analys och kritiska reflektion kring planens eventuella sociala påverkan. Nivåerna och processen för SKA/BKA ska dock ses som riktlinjer från vilka eventuella avsteg ska föregås av dokumenterad reflektion. Vid förändrade förutsättningar ska det diskuteras om planens sociala komplexitetsnivå behöver ändras. Nivåerna ger vägledning för både SKA och BKA, vilka båda ska utföras i samtliga planer om än i olika omfattning beroende på planens karaktär.

Sociala komplexitetsnivå 1 syftar till att fånga in planer som inte bedöms ha någon särskild social betydelse för en större grupp. Det kan handla om exempelvis en mindre ändring av en planbestämmelse i äldre plan för att matcha dagens platsanvändning eller förändringar av ren administrativ karaktär. För denna typ av planer sker en mindre avstämning med SDF under förprövningen, en avcheckning av eventuellt nya förutsättningar under uppstartsmötet i projektbeställningsfasen samt konsekvensbeskrivning i planbeskrivningen. Efter att planen antagits, på slutmötet och i leverans-/slutrapporten, diskuteras eventuella oförutsedda sociala aspekter som kommit upp inom planarbetet, som lärande inför kommande projekt.

Sociala komplexitetsnivå 2 innehåller mindre planer med bostäder och/eller samhällsfunktioner som bedöms innehålla vissa enklare sociala utmaningar. Här bör en något mer omfattande tidig inventering göras i förprövningen i avstämning med SDF. En analys dokumenteras i förprövningsrapporten med hjälp av aspekterna i SKA/BKA. Planens sociala förutsättningar diskuteras även på uppstartsmötet under projektbeställningsfasen och ett arbetsgruppsmöte ägnas åt SKA och BKA, tillsammans med SDF och andra aktörer med lokalkunskap. I samrådsfasen genomförs vid behov fördjupande inventeringsaktiviteter och åtgärder formuleras vilka ska konsekvensbedömas och inarbetas i planförslaget.

Sociala komplexitetsnivå 3-4 syftar mot planer som påverkar ett stort antal människors vardagsliv och har en betydande roll i stadens arbete för minskade skillnader i livsvillkor och hälsa. Den högsta nivån berör stora stadsutvecklingsprojekt som påverkar och berör hela staden och regionen. Skillnaden mellan nivå 2, 3 och 4 är omfattningen på de olika utredningar, aktiviteter och dialoger som förs inom processen. I alla nivåer är det viktigt att fånga in hur det specifika området hänger samman med stadens totala behov och utmaningar. För nivå 3-4 kan en fördjupande SKA/BKA-rapport behöva tas fram för att redovisa och fördjupa de sociala analyserna.

1. Sociala komplexitetsnivåer - bedömningsgrund

Social komplexitetsnivå 1

*Planen eller planområdet innehåller mindre samhällsfunktion och endast enstaka eller inga bostäder (eller mindre ändring av befintlig plan).
Innehåller inga målkonflikter.*

Social komplexitetsnivå 2

Planen eller planområdet innehåller vissa samhällsfunktioner och/eller ett mindre antal bostäder. Innehåller vissa målkonflikter.

Social komplexitetsnivå 3

*Planen eller planområdet innehåller samhällsfunktioner och/eller ett stort antal bostäder, **eller innehåller tydliga målkonflikter.***

Social komplexitetsnivå 4

*Planen eller planområdet innehåller betydande samhällsfunktioner och/eller ett stort antal bostäder, **eller innehåller tydliga målkonflikter samt är av stor betydelse för hela staden och/eller regionen.***

Tolkningshjälp

Enstaka bostäder: Mindre än 10 st.

Mindre antal bostäder: Under 100 st.

Större antal bostäder: Över 100 st.

Samhällsfunktioner: Verksamheter och offentliga platser som är en del av människors vardagsliv och som påverkar deras livsvillkor och hälsa. Exempel är infrastruktur, arbetsplatser, förskola, skola, äldreboende, torg, sjukvård, bibliotek, lekplatser och dagligvaruhandel.

Målkonflikter: Två eller flera mål eller värden står mot varandra, exempelvis förtätning mot barns rätt till lekbara grönytor.

Betydelse för hela staden/regionalt intresse: Frågor av mer strukturell karaktär, som beräknas ha betydande konsekvenser avseende exempelvis segregation, stadens sammanhållning och helhetsbild, regional in- och utpendling, stadens roll i regionen m.m.

2. Exempel på planer och metoder per nivå

I kommande avsnitt presenteras exempel på planer som är tänkt att fungera som vägledning i bedömningen av en plans sociala komplexitetsnivå. Först presenteras för varje komplexitetsnivå två fiktiva exempel som beskriver en ”typplan”. Här presenteras exempel på lämpliga inventeringsmetoder för nivån, för förprovning och samrådsskedet. I tabellen under presenteras kort ett antal verkliga planer som skulle ha placerats in på den aktuella komplexitetsnivån inom detta system.

Social komplexitetsnivå 1

Planen eller planområdet innehåller mindre samhällsfunktion och endast enstaka eller inga bostäder (eller mindre ändring av befintlig plan). Innehåller inga målkonflikter.

Fiktiva planer nivå 1 – exempel på lämpliga metoder:				
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:	Lämpliga metoder för tidig inventering (förprovning):	Lämpliga metoder för inventering (samrådsskedet):
<i>Typexempel</i>	<i>Planen syftar till att ändra en planbestämmelse till att matcha dagens användning.</i>	<i>Planen är en mindre ändring av befintlig plan som inte påverkar platsen.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP</i>	<i>Behövs ej</i>
<i>Typexempel</i>	<i>Planen möjliggör för byggande av fyra komplementbyggnader, i form av miljö- och cykelparkeringshus, på innergård.</i>	<i>Planen innehåller ingen betydande samhällsfunktion och inga bostäder.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP</i>	<i>Behövs ej</i>



Verkliga planer bedömda som nivå 1:		
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:
<i>Detaljplan för Bostäder i Kv. Fulufjället</i>	<i>Syftet med detaljplanen är att möjliggöra avstyckning av tre befintliga radhusbostäder som tidigare varit tjänstebostäder till Redbergskyrkan.</i>	<i>Ingen ny bebyggelse, enstaka bostäder inblandade.</i>
<i>Detaljplanen för del av vägen Bergsjödalen</i>	<i>Detaljplanen syftar till att ändra gällande detaljplan så att ett planmässigt stöd fås till befintlig markanvändning som är lokalgata. Kommunen äger berörd mark. Ingen bebyggelse omfattas av planförslaget.</i>	<i>Ingen ny bebyggelse. Ingen allmänplatsmark inskränks.</i>
<i>Detaljplan för Bostäder på södra Plejadgatan</i>	<i>Syftet med detaljplanen är att möjliggöra avstyckning av del av fastigheten Lindholmen 6:9 som bostadsfastighet samt att göra lägenheterna i disponentvillan intill planenliga. Det innebär en planändring från nuvarande ändamål med bl. a. industri och kontor till bostadsändamål med rätt till kontorsverksamhet och/eller konstgalleri.</i>	<i>Ingen ny bebyggelse eller samhällsfunktion. Befintlig bebyggelse kvarstår och omvandlas till enstaka bostäder (under 10 st.).</i>
<i>Detaljplan för Bostäder vid Övralidsgatan</i>	<i>Syftet med detaljplanen är att möjliggöra för BmSS-boende (6 bostäder) i ett område som tidigare använts till det. Detaljplanen ger en befintlig förskola planstöd men innehåller ingen service i sig.</i>	<i>Planen innehåller enstaka bostäder (6 st). BmSS-boende är särskilt prioriterat och planerat att byggas där det funnits sedan tidigare. Även förskolan som blir planenlig med den här planen är befintlig verksamhet.</i>
<i>Miljöhus i Kyrkbyn, norr om byalagsgatan inom stadsdelen Kyrkbyn</i>	<i>Syftet med detaljplanen är att skapa byggrätt för sex miljöhus eftersom nuvarande avfallslösning i form av sopsug har stora brister och behöver ersättas.</i>	<i>Planen innehåller inga bostäder och ingen betydande samhällsfunktion (endast intern sådan).</i>



Social komplexitetsnivå 2

Planen eller planområdet innehåller vissa samhällsfunktioner och/eller ett mindre antal bostäder. Innehåller vissa målkonflikter.

Fiktiva planer nivå 2 – exempel på lämpliga metoder:				
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:	Lämpliga metoder för tidig inventering (förprovning):	Lämpliga metoder för inventering (samrådsskedet):
<i>Typexempel</i>	<i>Planen möjliggör för utbyggnad av ett flerfamiljshus på redan ianspråktagen mark med cirka 80 lägenheter i ett område som idag har en blandning av upplåtelseformer.</i>	<i>Planen medför inga stora förändringar av platsens karaktär eller behov av utökad service.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP. Samtal med SDF.</i>	<i>Besök på platsen vid olika tidpunkter på dygnet. Analysera befintlig användning. Inläsning av områdesstatistik.</i>
<i>Typexempel</i>	<i>Planen innehåller en förskola med två avdelningar i anslutning till befintligt bostadsområde där behov finns.</i>	<i>Planen innehåller viss samhällsfunktion och inga större målkonflikter.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP. Samtal med SDF.</i>	<i>Intervju med sakkunnig inom förskolan. Besök på platsen vid olika tidpunkter på dygnet. Analysera befintlig användning. Inläsning av områdesstatistik.</i>



Verkliga planer bedömda som nivå 2:		
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:
<i>Detaljplan för bostäder vid lilla Aröds gatan</i>	<i>Planen syftar till att ge möjlighet till utbyggnad av grupphusbebyggelse och styckebyggda villor i Aröd. Totalt kan ca 75 bostäder i olika upplåtelseformer och bostadstyper uppföras på den obebyggda gräsängen öster om Lillhagsvägen.</i>	<i>Mindre antal bostäder och en blandning av bostadsformer (ligger i linje med stadens mål).</i>
<i>Detaljplan för Bostäder i Backadalens villaområde</i>	<i>Förslaget möjliggör en komplettering med cirka 20 bostäder som gruppbyggda småhus och Enhemsgatan öppnas upp för bättre tillgänglighet</i>	<i>Mindre antal bostäder och begränsad yta som tas i anspråk i idag svårtillgänglig terräng.</i>
<i>Detaljplan för Bostäder vid Guldhedstorget</i>	<i>En ny detaljplan vid Guldhedstorget kan ge möjlighet att bygga ca 40 små lägenheter i ett bostadshus. Det nya bostadshuset byggs mot Reutersgatan och ersätter det befintliga enplanshuset som rivs.</i>	<i>Mindre antal bostäder. Viss målkonflikt då planen innebär nyexploatering i värdefull kulturmiljö. Bedöms dock som en nivå 2 då konflikten fångas upp i och med att området är av riksintresse. Kräver ingen ytterligare SKA/BKA-analys för att värdena ska tillgodoses i och med de ställningstaganden som behöver göras till riksintresset.</i>
<i>Detaljplan för nya småhus vid Toleredes gård</i>	<i>Syftet med förslaget är att möjliggöra utbyggnaden av småhus inom området. Inom planområdet får 19 fristående villor och 22 grupphus uppföras.</i>	<i>Mindre antal bostäder.</i>
<i>Detaljplan för Utbyggnad av kontor och tennisanläggning vid Töpelsgatan</i>	<i>Syftet med planen är att ge Göteborg Lawn Tennisklubb (GLTK) möjlighet att utöka sin verksamhet med fyra tennisbanor och att bygga på den tillhörande kontorsbyggnaden från en till två våningar. Syftet är också att ge Polisens rytteri möjlighet till fler ytor för hagar och att utöka byggrätten för kontorshus väster om tennisbanorna.</i>	<i>Inga bostäder men vissa samhällsfunktioner som kontor och ytor viktiga för fritidsändamål.</i>



Social komplexitetsnivå 3

Planen eller planområdet innehåller betydande samhällsfunktioner och/eller ett stort antal bostäder, **eller bedöms innehålla tydliga målkonflikter**

Angående metoder: Nivå 3 bör innefatta någon form av dialog med människor med relation till platsen (t.ex. boende, skola, föreningar) i tidigt skede, med tydligt syfte och återkoppling.

Fiktiva planer nivå 3 – exempel på lämpliga metoder:				
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:	Lämpliga metoder för tidig inventering (förprovning):	Lämpliga metoder för inventering (samrådsskedet):
<i>Typexempel</i>	<i>Planen innehåller 250 bostäder i ett område med blandade upplåtelseformer.</i>	<i>Planen innehåller ett stort antal boende som innebär nya sociala förutsättningar för platsen.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP. Kontakt med SDF, PoNF, IoFF, kulturförvaltningen och social resurs.</i>	<i>Besök på platsen vid olika tidpunkter på dygnet. Analysera befintlig användning. Inläsning av områdesstatistik. Mattövning med tjänstepersoner. Dialog med berörda i närområdet, t.ex. i form av gå-tur.</i>
<i>Typexempel</i>	<i>Planen innehåller 80 bostäder och en förskola i populärt grönområde.</i>	<i>Planen innehåller tydliga målkonflikter och en viktig samhällsfunktion.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP. Kontakt med SDF, PoNF, IoFF, kulturförvaltningen och social resurs.</i>	<i>Besök på platsen vid olika tidpunkter på dygnet. Analysera befintlig användning. Inläsning av områdesstatistik. Dialog med berörda i närområdet. Workshop med tjänstepersoner utifrån SKA/BKA-matris. Tillgänglighetsanalys.</i>



Verkliga planer bedömda som nivå 3:		
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:
<i>Detaljplan för Tändsticksfabriken i Kallebäck</i>	<i>Planens syfte är att inom planområdet ska förslag till en blandad stadsbebyggelse tas fram. Inom planen föreslås en ny bebyggelse med ca 200 bostäder och ca 20 000 m² kontor. Bebyggelsen som föreslås är två bostadshus i 9 våningar, ett bostadshus i 10 våningar runt en gård. Dessutom föreslås ett kontorshus i 10 våningar och ett hus i 16 våningar med kontor/hotell. Parkering för bostäderna föreslås ske under gården och parkering för kontoren inom kontorshuset och som kantstensparkerings.</i>	<i>Planen innehåller ett större antal bostäder (200 -240 st.) och betydande samhällsfunktioner, bl.a. ca 20 000 m² kontorsyta och två förskoleavdelningar.</i>
<i>Detaljplan Heden - Förskola på Bergakungen</i>	<i>Syftet med detaljplanen är att möjliggöra en påbyggnad med en förskola på befintlig biografbyggnad. Förskolan planeras rymma 8 avdelningar.</i>	<i>Planen bedöms innehålla viktiga knäckfrågor som innebär målkonflikter, t.ex. mellan befintlig verksamhet (skatepark och park) och mark till förskolan. Även fysiska och sociala trygghetsfrågor, parkering, tillfartsväg för ökande trafik och frågor om samnyttjande av parken behöver utredas. Utökad BKA nödvändigt.</i>
<i>Detaljplan för Bostäder på Godhemsberget</i>	<i>Syftet med detaljplanen är att pröva möjligheten för tillbyggnad (påbyggnad) av befintliga bostäder på Godhemsberget och komplettering av bostäder och verksamhetslokaler i bergets östra slänt. Planen medger ca 230 lägenheter, den största delen av lägenheterna blir smålägenheter på 35 kvadratmeter eller mindre.</i>	<i>Stort antal bostäder i ett område med en utmaning ur tillgänglighetssynpunkt med tanke på områdets stora höjdskillnader. Knäckfrågor finns ang. tillgänglighet och kollektivtrafik.</i>
<i>Detaljplan för Bostäder vid Långströms-parken</i>	<i>Planförslaget innebär möjlighet att bebygga området med ca 50 radhus, ett BmSS, en avstyckad tomt för bostad och centrumändamål, lokalgata samt parkering. Detaljplanen innebär att markanvändningen i gällande plan, idrottsändamål, allmän plats; park, plantering, lekplats och dylikt samt allmän plats; gata, ändras till bostadsändamål, centrumanläggning, parkering samt lokalgata.</i>	<i>Planen innehåller ett mindre antal bostäder (ca. 50 + 6 st) men tydliga målkonflikter mellan allmänna och särskilda intressen, då exploateringen tar i anspråk idag allmän plats med en mängd nyttjandefunktioner. Även om planen kompletterar med det som fattas i ett område, så bedöms den vara en nivå 3 då målkonflikter finns och behöver synliggöras.</i>



<p><i>Detaljplan för Nya Munkebäck inom stadsdelen Kålltorp</i></p>	<p><i>Syftet med detaljplanen är att möjliggöra bebyggelse med bostäder, centrumverksamhet och förskola. Munkebäcksgatan ska vara användarvänlig för fotgängare och cyklister. Detaljplanen medger uppförande av byggnader i tre kvarter, en längre byggnad utmed Munkebäcksgatan samt en friliggande förskola i två våningar. Byggnaderna föreslås inrymma bostäder och centrumverksamheter och kan inrymma cirka 300 lägenheter.</i></p>	<p><i>Planen är omfattande och innehåller ett större antal bostäder (300 st.) och samhällsfunktioner (verksamheter, förskola). Tydliga målkonflikter finns, t.ex. ianspråktagande av park för förskolegård och allmän plats, samt trafikfrågor. BKA nödvändig.</i></p>
---	--	--



Social komplexitetsnivå 4

Planen eller planområdet innehåller betydande samhällsfunktioner och/eller ett stort antal bostäder, eller bedöms innehålla tydliga målkonflikter samt är av stor betydelse för hela staden och/eller regionen

Angående metoder: Nivå 4 bör, förutom dialog med människor med relation till platsen (t.ex. boende, skola, föreningar), i tidigt skede också innefatta dialog som involverar ett bredare urval och inte enbart aktörer direkt berörda på platsen. För nivå 4 är oftast detaljplanprocessen inte tillräcklig för att fånga in alla aspekter och nivåer i området. Planen har oftast föregåtts av strategisk planering i form av exempelvis en fördjupad översiktsplan eller planprogram. I dessa processer bör även SKA/BKA-moment ha genomförts och det blir viktigt att fånga in och koppla an till dessa processer i detaljplanen.

Fiktiva planer nivå 4 – exempel på lämpliga metoder:				
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:	Lämpliga metoder för tidig inventering (förprovning):	Lämpliga metoder för inventering (samrådsskedet):
<i>Typexempel</i>	<i>Större stadsutvecklingsprojekt med betydande ändring av användning av platsen. Planen utgör en ny stadsdel med mycket stort antal bostäder.</i>	<i>Planen innehåller betydande samhällsfunktioner och ett stort antal bostäder, samt är intressant ur ett hela-staden-perspektiv.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP. Kontakt med SDF, PoNF, IoFF, kulturförvaltningen och social resurs.</i>	<i>Besök på platsen vid olika tidpunkter på dygnet. Analysera befintlig användning. Inläsning av områdesstatistik. Bred dialog, t.ex. monter på kulturkalaset, torgmöte och intervjuer med lokala aktörer.</i>
<i>Typexempel</i>	<i>Planen innebär en omvandling av ett större område med stor påverkan på centralstationen.</i>	<i>Planen är av stor betydelse för hela regionen.</i>	<i>Läs relevanta avsnitt i ÖP och stadsdelens LUP. Kontakt med SDF, PoNF, IoFF, kulturförvaltningen och social resurs.</i>	<i>Besök på platsen vid olika tidpunkter på dygnet. Analysera befintlig användning. Inläsning av områdesstatistik. Bred dialog, t.ex. med resande och intresserade på centralstationen.</i>



Verkliga planer bedömda som nivå 4:		
Detaljplan:	Om planen:	Bedömning av nivå samt motivering:
<i>Detaljplan för blandad stadsbebyggelse vid Järnvägsgatan m.fl. - Masthuggskajen</i>	<i>Syftet med detaljplanen är att ge området mellan Skeppsbron och Masthuggstorget på Södra Älvstranden en stark egen karaktär, med hög täthet och goda kopplingar till omgivande delar. Stråket från Linnégatan skall förlängas ned mot vattnet genom att skapa en tydlig koppling över Järntorget och vidare ner mot älven. Detaljplanen medger uppförande av cirka 125 000 kvm bostäder inklusive bottenvåningar där bostäder ej tillåts (detta innebär totalt cirka 1000 bostäder). Därtill medges 125 000 kvm verksamheter. Planen medger även drygt 40 000 kvm för specifik användning så som parkeringshus och förskolor i området.</i>	<i>Innehåller en stor mängd bostäder och samhällsfunktioner samt är av intresse ur ett hela-staden-perspektiv med tanke på områdets historia, identitet och integrerande funktion.</i>
<i>Detaljplan för verksamheter, handel och bostäder norr om Centralstationen</i>	<i>Detaljplan för verksamheter, handel, bostäder m.m. norr om centralstationen. Planområdet är ca 20 000 kvm stort. Planens syfte är att möjliggöra för exploatören att expandera inom sitt område och samtidigt öka samverkan mellan akademi, näringsliv och övriga staden. Detaljplanen medger en tät och hög bebyggelse som utöver för stationsfunktioner kan användas för handel, kontor, service, hotell, bostäder, utbildning, vård. Planförslaget omfattar byggnader i upp till 30 våningar.</i>	<i>Planen är av omfattande betydelse för båda hela staden och regionen. Den innehåller ett stort antal bostäder, kontor och övriga samhällsfunktioner, samt många frågor där målkonflikter kan förväntas uppstå.</i>
<i>Detaljplan för bostäder och verksamheter i Frihamnen etapp 1</i>	<i>Detaljplanen medger cirka 3 750 bostäder och 2 500 arbetsplatser. Av detta planeras 1000 bostäder och 1000 arbetsplatser stå klart 2021. Syftet med planen är att skapa förutsättningar för att låta stadskärnan växa över älven med en tät, grön blandstad för att knyta samman stadens norra och södra delar.</i>	<i>Extremt omfattande detaljplan med en stor mängd bostäder och arbetsplatser. Platsbyggande från början. Fyller en viktig funktion som sammanlänkande av staden över älven.</i>



<i>Detaljplan handel mm vid Backavägen i Göteborg</i>	<i>Planen omfattar en omdaning och förstärkning av kollektivtrafikknutpunkten, ca 70 000 kvm cityhandel, ca 2000 bostäder och en stadsdelspark vid Kvillebäcken. Backavägen föreslås byggas om till en stadsgata som förbereds för en ny spårväglinje norr ut mot Backa</i>	<i>Stort stadsutvecklingsprojekt med betydande påverkan för hela Göteborg då ett stort område helt byter funktion.</i>
<i>Detaljplan för Bro över Göta Älv</i>	<i>Detaljplan för nya Hisingsbron som ersätter Göta Älvsbron. Förutom tekniska och ekonomiska aspekter behandlar detaljplanen konsekvenser för stadsbyggandet i anslutning till den nya bron. Speciellt brons anslutningar i norr och söder beaktas. Planen syftar även till att ge byggrätt för ny bebyggelse på den södra sidan av älven vid nuvarande Götaälvsbrons brofäste.</i>	<i>Infrastruktursatsning som har betydelse för hela Göteborgsregionen.</i>